

VELIKA NOČ - PRAZNIK VESELJA

Slovenci smo Veliko noč vedno doživljali kot praznik veselja. Obhajamo ga tako tudi letos in vedno.

Ta praznik je postavljen v tisto letno dobo, ko se narava razcveta; vse spet klije in brsti in ptice valijo. Čez sive kraške zidove se sklanjajo drevesa v belem in rožnatem cvetju; celo okrog mrkih stanovanjskih kasarn tržaških predmestij zavete kak grm in na vogalih starih sivih palač v mestu prodajajo naše rožarce šopke prvega cvetja z gmajne in z vrtov v okoliških vaseh.

Tudi v duše je dihnila pomlad; konec je dolge zime z njenimi nadlogami: mračnimi, oblačnimi dnevi, z mrzlo burjo, skrbmi zaradi kurjave, vedno novimi izdatki za toplo obleko, s prehladi in drugimi boleznimi. Vse postaja v teh dneh veselo, vedro, upapolno.

Toda Velika noč ni samo praznik in simbol oživele in razcvete narave po dolgem zimskem času, ni samo vhod v mesece večje prostosti v naravi in boljšega telesnega počutja; pomeni nam tudi praznik in simbol Vstajenja. In ko smo rekli, da smo Slovenci Veliko noč vedno doživljali kot praznik veselja, smo mislili predvsem na to. Kot kristjanom nam pomeni praznik Kristusovega in simbol našega lastnega vstajenja od smrti, nekoč v prihodnosti, potrdilo neuničljivosti človeškega življenja kljub podvrženosti telesa naravnim zakonom porajanja in odmiranja. Kot narodu pa nam je Velika noč simbol naše zgodovine. Vedno spet smo doživljali Velike petke, udarce, padce, sramotenje in zatiranje, a vedno spet smo se dvignili in se borili naprej, za svoj narodni obstoj, za svobodo, za srečo. Bili so hudi časi, časi uporov, časi vojn, časi zatiranja, časi pomikanja in kriz, toda vedno spet so za praznik Vstajenja veselo, upapolno in mogočno zaplapolala bandera naših vstajenskih procesij nad množicami, hišami, polji, visoko in zmagovalno, znaki moči in trdne volje našega ljudstva do življenja in njegovega upanja v končno zmago, ki mora priti. In zatrdno vemo, da bo prišla, kljub vsemu: v sebi čutimo delujoče sile in ustvarjalnost, ki je ni mogoče zadušiti in preprečiti, kakor ni mogoče preprečiti pomladi in zatreti Velike noči. Čutimo Vstajenje, ki prihaja in ki bo sprostito vse moči in zagone v nas.

K žegnu nesejo

*Vesele velikonočne praznike vošči svojim naročnikom,
bralcem, sodelavcem in vsem Slovencem*

Uredništvo in uprava Novega lista

Stranke narodnih manjšin se povezujejo

V Veroni so se v nedeljo zbrali predstavniki političnih strank narodnih manjšin in avtonomističnih gibanj iz dežel s posebnim statutom Doline Aosta, Tridentinsko - Južnega Tirola in Furlanije - Julijske krajine. Pobudo za sestanek je dala Tridentinsko-tirolska ljudska stranka (PPTT) kmalu potem, ko je poslanski zbornici bil predložen zakonski predlog o javnem financiranju političnih strank, ki pa ni upošteval strank narodnih manjšin. Na sestanku v Veroni je bilo prisotno zlasti kvalificirano predstav-

ništvo Doline Aosta, saj so se ga poleg zastopnikov vseh tamkajšnjih francoskih političnih strank udeležili tudi predsednik deželne vlade in oba parlamentarca. Precej številno je bilo tudi predstavništvo Slovenske skupnosti iz Furlanije - Julijske krajine.

Po obširni in temeljiti razpravi so zborovalci soglasno ugotovili, da besedilo zakonskega osnutka o javnem financiranju političnih strank pomeni grobo teptanje členov 3, 6 in 49 ustave, ker ne upošteva strank

(nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

:: NEDELJA, 14. aprila 1974, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenske velikonočne pesmi. 8.30 Kmetijska odaja. 9.00 Sv. maša iz zupne cerkve v Rojanu. 9.45 Glasba za orgle. 10.10 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »Zajčkovci pirhi«. Radijska igrice, napisala Desa Kraševc. RO. Režija: Lojzka Lombar. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 13.30 Staro in novo v zabavni glasbi. 13.00 Kdo, kdaj, zakaj. 13.30-15.45 Glasba po željah. 14.30 Nedeljski vestnik. 15.45 »Vinska žalostna z alelujo«. Napisal Mirko Mahnič. Stalno slovensko gledališče v Trstu. Režija: avtor. 16.20 Revija glasbil. 17.00 Sport in glasba. 18.00 Nedeljski koncert. 18.40 Filmska glasba. 19.20 Mojstri jazza. 20.00 Sport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratiška, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Alban Berg: Sonata. 22.25 Nežno in tiho.

:: PONEDELJEK, 15. aprila, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Revija popevk. 9.00 Praznična matineja. 10.00 Simfonični koncert. Rimski-Korsakov: Ruska velika noč. 11.00 Mladinski oder: »Klic po očetu«. Igra, napisala Zora Piščanc. Režija: Lojzka Lombar. 11.35 Opoldne z vami. 13.30-15.10 Glasba po željah. 14.30 Dejstva in mnenja: Pregled slovenskega tiska v Italiji. 15.10 »Primorske zdrahe«. Komedija, napisal Carlo Goldoni, prevedel Mirko Rupel. Režija: Jože Babič. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.30 Glas in orkester. 18.45 Glasbeni utrinki. 19.10 »Vstajenje iz pozornosti ran« — pesmi Vladimira Truhlarja. 19.25 Jazz. 20.00 Sportna tribuna. 20.30 Slovenski razgledi: Naši kraji in ljudje v slovenski umetnosti — Pavle Merku: Qui od altrove, tri pesmi Carla Bertocchija (1973); Bruno Bjelinski Ciciban. Izvajata baritonist Vladimir Ruždjak in Zagrebški kvartet; - Slovenski ansambli in zbori. 22.15 Pesmi brez besed.

:: TOREK, 16. aprila, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratiška, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Medigra za pihala. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce (Danilo Lovrečič). 18.15 Umetnost. 18.30 Komorni koncert. 18.50 Pevec in orkester. 19.10 Smeh ni greh, šaljive zgodbe Fortunata Mikuletiča: »Madžarska zgorba«. 19.20 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Sport 20.35 W.A. Mozart: Čarobna piščal, opera »Pogled za kulise« (Dušan Pertot). 21.55 Znani pevci. 22.20 Južnoameriški ritmi.

:: KOLEDAR. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol) »Iz Jezusovega življenja: Delovanje, smrt in vstajenje«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (Ponovitev). 18.50 Flavtist Miloš Pahor, oboist Giovanni Sperandio, klavičembalistka Dina Slama, komorni ansambel »Consortium Musicum«. 19.10 Higiena in zdravje. 19.20 Zbori in folklor. 20.00 Sport. 20.35 Simfonični koncert. Vodi Lovro von Matačić. V odmoru (20.55) Za vašo knjižno polico. 22.15 Ritmične figure.

:: ČETRTEK, 18. aprila, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost in občinstvo (Dušan Pertot). 19.10 Marijine božje poti: »Sv. Višarje« (Alojz Tul). 19.25 Pisani balončki (Krasulja Simoniti). 20.00 Sport. 20.35 »Zaljubljen v nemogoče«. Radijska drama, napisal Carlo Castelli, prevedla Jadviga Komac. RO. Režija: Jože Peterlin. 21.35 Zabavni orkester RAI iz Milana. 21.45 Kristusovo vstajenje, liturgična drama po oglejskem kodeksu iz XI. stoletja. 22.00 Glasba v noč.

:: PETEK, 19. aprila, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol) »Poslušajmo in rišimo«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole. 18.50 Sodobni italijanski skladatelj. 19.10 Liki iz naše preteklosti: »Romeo Kocjančič« (Martin Jevnikar). 19.20 Jazz. 20.00 Sport. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert. Vodi Arturo Basile. 22.25 Oddih ob glasbi.

:: SOBOTA, 20. aprila, ob: 7.05 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Poslušajmo spet. 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Koncertisti naše dežele. 18.45 Glasbena zlepljenka. 19.10 Družinski obzornik (Ivan Theuerschuh). 19.30 Zborovsko petje. 20.00 Sport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 »Odskočna deska«. (Adrian Rustja) 21.20 Kvartet Giannija Safreda. 21.30 Vaše popevke. 22.30 Nežno in tiho.

Stranke narodnih manjšin se povezujejo

(Nadaljevanje s 1. strani)

francoske, nemške, ladinske in slovenske narodne skupnosti. Zato so poverili prisotni parlamentarcema iz Doline Aoste nalogo, naj v poslanski zbornici in senatu vložita spreminjalne predloge k zakonskemu predlogu, da bi ta določal primerno finančno podporo tudi strankam narodnih manjšin v deželah s posebnim statutom. Na koncu so tudi sklenili ustanoviti stalen koordinacijski odbor vseh strank in avtonomističnih gibanj v omenjenih deželah. Slovensko skupnost bo v tem odboru zastopal deželni svetovalec dr. Drago Stoka.

Poslanec iz Doline Aosta Chanoux je v ponedeljek vložil v poslanski zbornici dogovorjeni amandma, ki pa so ga z večino glasov zavrnili, kot je bilo sicer pričakovati, ker je znano, kako so stranke narodnih manjšin velikim vsedržavnim strankam tm v peti. Med redkimi poslanci, ki so glasovali za amandma, pa je bil slovenski komunistični poslanec Albin Škerk, za kar mu je treba vsekakor dati priznanje. Poslanec Chanoux je nato predložil resolucijo, v kateri je rečeno, naj se vlada obveže, da bodo dežele s

posebnim statutom, kjer so narodne manjšine prejemale državne finančne prispevke, ki naj se porazdelijo med strankami narodnih manjšin. Vlada pa te obveznosti ni sprejela, temveč le izjavila, da sprejema predlog kot priporočilo.

Sestanek v Veroni je bil vsekakor pomemben, ker je široko italijansko javnost ponovno opozoril na vprašanje narodnih manjšin in ker je hkrati prišla jasno do izraza volja, da politične organizacije narodnih manjšin svoje delovanje koordinirajo, ker bo gotovo koristilo njegovi učinkovitosti.

—o—

SLOVENSKA SKUPNOST želi članom, somišljenikom in vsem Slovencem vesele velikonočne praznike!

—o—

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV vošči pevcem in njihovim družinam veselo veliko noč.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. • Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, štev. 157 • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Mihec in Jakec se menita od nacionalizma in od Terracinija

Poslušaj Jakec, ti ke vse znaš, dej mi ti nomalo razložet od nacionalizma jn od lažnega patriotizma. Meni tu ni prou jasno...

— Ja, če ti ni prou jasno, tu nineč hudga. Pomeni, de nekej zastopeš. Zapouni se, de samo bedaku je jasno. Tudi jest nisem prou gvišen, ma vselih bom poskusu nekej razložet. Moreš vedet, de povsod na sveti je patriotizem jn lažni nacionalizem. In koker za vse druge grehe, velà tudi za tega, de ga jemajo zmiram drugi jn nikoli tisti, ke govori. Narveč tega greha jemajo tisti bol majhni narodi, ke so pod komando drugeh, bol velikeh. Denmo reč Baski u Španiji, Bretonci u Franciji, Irci na Angleškem, Estonci jn Litvanci jn Tatari jn Ukrajinci u Rusji jn taku naprej. Se zna, de jemajo tašen lažen patriotizem tudi ta veliki. Ma ke je povsod na sveti ana strašanska demokracija obvelà taku, de so nacionalisti narbol majhni narodi.

— Ma Jakec, tega pej spet ne zastopem...

— Mihec, kej nima u demokraciji zmiram prou večina? Račun je lahek. Če, postau mo reč, an narod od petdeset melionov reče anmi majhnemi od anga ali dveh meljonov, de je nacionalist, pole neč ne pomaga, če tisti meljon prave, de so nacionalisti tisteh pedeset meljonov. Zatu ke u demokraciji večina zmaga. In taku ostanejo nacionalisti samo bol ta majhni.

— Ma sej glih ta majhne čejo ta veliki požret. Sej ta majhni se samo branejo zatu ke čejo ostar pr žiulenji! Jest ne zastopem, zakej be bli glih zastran tega lažni patrioti!

— Ja, ma je taku. Če be an majhen na-

rod rad ohranu svoj jezek jn svojo kulturo, je nacionalist. Če be mu pej an velek rad tu njegovo kulturo vzeu, tu pej ni lažni patriotizem.

— Ma vidi ke pasano nedelo, ke je biu na Opčinah tisti senator Terracini je vselih reku, de je biu lažni patriotizem na obeh straneh. Je tou reč pr Slovencah jn pr Taljanah. Tu je navsezadnje vselih nekam objektivno?

— Ja, objektivno, de prou smrdi. Slovenci, ke so teli proč od države, ke jem je dala fašizem, so glih tašni nacionalisti ku tisti, ke so teli jemet stare konfine. Slovenci, ke so provali tolko hudega pod fašizmam jen ke so se teli zagvišat, de bo tega enkrat konc — uani so nacionalisti. In še če premislemo, de tle fašizma prouzajprou ni še konc jn tu po krivdi glih vseh antifašističnih vlad, pole bi reku, de je blo jn je tega slovenskega nacionalizma še zmiram premalo.

— Ma kej verješ ti u ta antifašizem?

— Bejži, bejži! Tu je danes ana moda koker kratka krila al džu boks. Kej ne videš, de so vsi strašno obzirni, kej bojo rekli fašisti. In tudi Terracini si je mislu, de je bulše neč reč kar se tiče tiste storj sez cono B. Se je rajše delau naumen jn je reku, de nima zadosti informacij de be lahko povedau, kađu jema prou. Ma jest rečem, de prou dobro zna, kaku je. Ma neče neč reč, zatu de bi mu fašisti ne rekli, de je narodni izdajalec. Sej se je tu nekej zavitato prfina Primorskemi Dnevniku. Če se je uan razjezu, more bet že huda.

— E znaš, tudi za Primorski je nomalo nerodno. Na ano stran more brant, Slovenijo, zatu ke je Slovenc, na drugo pej more bet prjatu tudi sez Terracinetam. Tle je treba bet prou genialen, de zvožeš ven.

— Ben, ma kar se genialnosti tiče...

Premalo slovenskih škofij

Slovenci smo vedno veljali kot krščanski narod, zvest katoliški Cerkvi in spoštljiv do duhovnikov, ki so že samo zaradi svojega poklica uživali v našem javnem življenju velik ugled in lahko igrali vse do najnovejšega časa veliko vlogo celo v slovenski narodni politiki (npr. J. E. Krek, Korošec, Kulovec). Poleg tega je bil naš narod vedno v prvi vrsti boja proti Turkom, ko so ti ogrozili krščansko srednjo Evropo, kot že prej proti poganskim Ozbrom in Madžarom. Kljub temu pa je imelo papeštvo kot cerkvena oblast mačehovski odnos do slovenskega naroda. To velja tudi za vatikansko politiko v novejšem času. To je najbolj jasno razvidno iz zgodovine škofij na Slovenskem. V zgodnjem srednjem veku, po pokristjanjenju Slovencev, so papeži razdelili ves slovenski narodni prostor med tuje škofije, najprej med oglejski patriarhat in salzbursko škofijo, nato pa še med škofije v Freisingu, Brixenu, Kopru itd. Škofije v Gorici, Celovcu in lavantinska so bile ustanovljene na robu slovenskega ozemlja, ne kot slovenske škofije, prej v obratnem smislu. Le srečno naključje je nanoslo, da je postal lavantinski škof tudi Anton Martin Slomšek, ki je nato prenesel sedež škofije iz ponemčene Lavantske doline na Koroškem v Maribor. Edina škofija, ki je bila kdaj ustanovljena s sedežem na čisto slovenskem ozemlju, je bila ljubljanska, a to se je zgodilo šele leta 1462. Tudi pomanjkanje lastnih škofij je v odločilni meri pripelvalo k temu, da se v slovenskem narodnem prostoru nikoli ni mogla izoblikovati močna osrednja politična tvorba, in če je enočasno začela igrati do neke mere tako vlogo Kranjska dežela, se je to zgodilo nedvomno prav zaradi ustanovitve škofije v njenem središču. Škofijska oblast je vedno pospeševala tudi nastanek političnih centrov, če ni bila že sama hkrati tudi politična oblast, kot je bilo to npr. na Salzburškem, ali oglejski oziroma čedadski patriarhat.

Škofije so bile tudi največja kulturna središča v srednjem in tudi v novem veku, kot dokazuje že zgodovina najstarejših slovenskih rokopisov; ob njih so nastajale duhovniške in druge šole, knjižnice, prepisovalnice rokopisnih knjig in poznejše tiskarne, za tiskanje cerkvenih knjig, ki so predstavljale nekaj velik, če ne glavni del knjižne produkcije. Ker ni bilo razen ljubljanske nobene druge čisto slovenske škofije, se tudi ni izoblikoval razen Ljubljane noben večji slovenski kulturni center. Celovec je delna izjema: dal nam je Mohorjevo družbo za izdajanje ljudskih knjig in širjenja izobrazbe, ni si pa mogoče misliti, da bi nam bil mogel dati kakega Prešerna. Ta se je mogel izoblikovati le v takem starem slovenskem središču kot je bila Ljubljana. Te stvari bi bilo treba v močnejši meri upoštevati pri pisanju resnične slovenske zgodovine kot doslej. Cerkev Rim je ostal Slovincem v pogledu škofij dolžnik vse do danes.

Če upoštevamo, da ima Italija s svojimi 50 milijoni prebivalcev precej nad 300 škofij, Slovenija pa samo dve (koprsko je za zdaj samo del tržaške škofije s posebno administracijo), potem je velikansko nesorazmerje očitno. V Sloveniji prideta samo dve škofiji na 1.800.000 prebivalcev, v Italiji pa kakih 12. Tudi Dalmacija in celotna Hrvatska imata sorazmerno veliko več škofov kot Slovenija. Isto velja za odnos med deželo Furlanijo-uljsko krajino in Slovenijo. Furlanija - Julijska krajina je po ozemlju polovico manjša od Slovenije in ima komaj dve tretjini toliko prebivalcev kot Slovenija, a ima tri škofije oziroma nadškofije: tržaško, goriško in videmsko. Glede na velikost ozemlja bi morala imeti torej Slovenija šest škofij, glede na prebivalstvo pa 4-5, če naj bi veljalo sorazmerje. Slovenske škofije (mariborska in ljubljanska) sta zdaj odločno preveliki in škofa ne moreta biti v rednem in stalnem stiku z verniki. V mnogih krajih vidijo ljudje škofa samo vsakih nekaj let in še to samo ko pride birmat. Primorska pa je sploh v izjemnem in nevzdržnem položaju. Skoraj 30 let po koncu vojne še vedno ni urejeno vprašanje škofijske pripadnosti primorskega prebivalstva. Kakšne prometne težave imajo npr. duhovniki Soške doline, preden pridejo k svojemu škofijskemu administratorju v Koper!

V tej zvezi se ni mogoče vzdržati graje na račun vatikanskih oblasti (ne da bi jih seveda istili s Cerkvijo kot tako), da se se vedno branijo urediti to vprašanje. Kaj neki jih ovira, da ne priznajo samostojnosti koprške škofije in še vedno ohranjajo njeno povezavo s Trstom? Izgovor, da je mogoče to vprašanje urediti samo po dokončni ureditvi meje med Italijo in Jugoslavijo, nedrži, in to iz dveh vzrokov: prvič zato ne, ker bi morala Cerkev take cerkvene probleme reševati samostojno in tako kakor se zdi njej sami pravično, ne pa capljati za državnimi oblastmi, od katerih v mnogih primerih ni mogoče pričakovati pravičnosti (ona bi jim morala dati zgled); drugič zato ne, ker je že priznala samostojnost novih poljskih škofij na ozemlju, ki so ga Poljaki l. 1945 odtrgali od Nemčije, čeprav še ni bila sklenje-

na mirovna pogodba med Nemčijo in Poljsko in torej meja pravno še ni dokončno priznana. Zakaj je torej Vatikan lahko storil to v primeru Poljske, ne pa v primeru naše Primorske? Mogoče zato, ker v pogledu Primorske tudi on preveč popušča določenim silam v Italiji, ki ne bi smele imeti besede pri reševanju takih cerkvenih vprašanj? Upamo, da ni tako, a suma se le ne moremo ubraniti, posebno ker Vatikan ničesar ne stori, da bi ga razpršil. Vsekakor imamo občutek, da si slovenski narod v svoji zgodovini ni zaslužil takega nelojalnega ravnanja s strani Vatikana.

Poleg tega menimo, da bi morali Slovenci — kot rečeno — dobiti še nekaj škofij poleg Kopra, predvsem v mestih, kjer sta bili že v prvih stoletjih krščanstva slavni škofiji, namre, v Ptujju in Celju. Obsta

M. Gaspari: Dekle iz Podjune s pirhi

ali sta približno do časa selitve Langobardov, Slovencev in Avarav. Verjetno so pregnali škofe iz Ptujja (rimskega Poetovia), Celja (Celeje) in Ljubljane (Emone) že arijanski Langobardi. K ptujski škofiji bi lahko spadalo tudi slovensko Prekmurje, ki pa bi lahko dobilo glede na posebne probleme tamkajšnjega cerkvenega življenja (versko mešano ozemlje, bogoslužje delno še v narečju itd.) lastno škofijo v Murški Soboti, že v znak priznanja svetima Cirilu in Metodu. Za severno Primorsko naj bi bila ustanovljena nova škofija v Novi Gorici, na Kranjskem pa bi bilo treba ustanoviti novo škofijo v Kranju ali v Novem mestu, ali v obeh. Število škofij bi se tako dvignilo na 7-9, kar bi bilo še vedno pod italijanskim in dalmatinskim povprečjem, dalo pa bi Cerkvi na Slovenskem večji ugled in bi olajšalo cerkveno pastirsko službo. Pozno sicer, a ne prepozno bi dalo močnejšo vlogo raznim pokrajinskim središčem: Celju, Ptujju, Novi Gorici, Novemu mestu itd. in bi počasi izoblikovalo tudi nova središča duhovne kulture. Pomenilo bi pa tudi, da je Vatikan končno pokazal nedvoumno pozitivno stališče in zaupanje do slovenskega naroda in njegove državnosti ter mu dal konkretno priznanje za njegovo zvestobo Cerkvi.

Velikonočno jajce - pirhi in pisanice

Za velikonočne praznike je še do danes ostala navada, da se v družinah in med prijatelji obdarujejo z barvanimi ali čokoladnimi jajci.

Navada je stara kot praznik vstajenja, ki so ga že v prastarih časih obhajali po prvi spomladanski polni luni. Že v davnini so prvi ljudje videli v jajcu vir novega življenja in razcveta.

Navada darovati pobarvana jajca v začetku pomladi zlasti otrokom sega po mnenju starinoslovcev že v kameno dobo. V grobovih so našli iz gline oblikovana jajca, tudi pisano barvana ali okrašena z znaki in črtami, ki so pomenile slečo in blagostanje.

Tudi v grobnicah starega Egipta so našli kamne v obliki jajc z napisi za srečo in vstajenje rajnih.

Po drugem mnenju so to navado prinesli v Egipt Judje iz Palestine, kjer so že prej obhajali pomladni praznik Pashe. Velikonočno jajce je potem prešlo kot simbol

M. Gaspari: Žena s pisanikami

življenja in vstajenja tudi v naše ljudsko obredje.

Tu je tudi izvor naših pirhov in pisanic, ki so po nekaterih krajih postale predmet prave ljudske umetnosti.

Navada pripravljanja dragoceno okrašene velikonočne jajca je tudi stara nekaj stoletij. Uvedel jo je že francoski kralj Ludovik XIV. Za Veliko noč je razdeljeval svojim dvorjanom jajca, ki so bila okrašena z biseri in zlatimi pleteninami. Še danes so razstavljeni v pariškem muzeju.

Tudi na carskem dvoru v Rusiji so do leta 1917. prejeli vladarjevi ljubljenci zlata jajca, ki so bila vredna do sto tisoč tedanjih rubljev. Taka potratnost je tudi zatrla pravi pomen velikonočnih jajc. Barvana so pa ostala še do danes sestavni del ljudskih velikonočnih navad. Rdeča pomenijo srečo in ljubezen še do prihodnje Velike noči. Zelena srečno rošitev iz nevarnosti in boleznih, modra pa tiho in mirno življenje.

Nepobarvan, s cvetjem okrašen pirh pa po starem mnenju obeta dosti dela in tudi uspeha.

Na velikonočni mizi, obloženi z velikonočnim žegnom, mora stati na sredi košarica s pirhi ali pisanicami.

Zato voščimo za veselo alelujo, da bi se gli po rdečem za srečo in ljubezen pa tudi po kakem belem s cvetjem, da bo delo dober uspeh imelo.

PESEM MLADIH NA RADIU TRST A

Prihodnji torek, 16. aprila, ob 19.20, začne radijska postaja Tost »A« oddajati posnetek mladinskih zborov in ansamblov v reviji »Pesem mladih 1974«, ki je bila v Kulturnem domu v Trstu v nedeljo, 10. marca. Zbori in ansambli bodo nastopili v okviru rubrike ZA NAJMLAJŠE in se bodo predstavili našim radijskim poslušavcem v istem vrstnem redu, kakor so nastopili na reviji. Prihodnji torek bosta zato na sporedu otroški zbor »Slovenski šopek« iz Mačkolj in otroški zbor z Opčin.

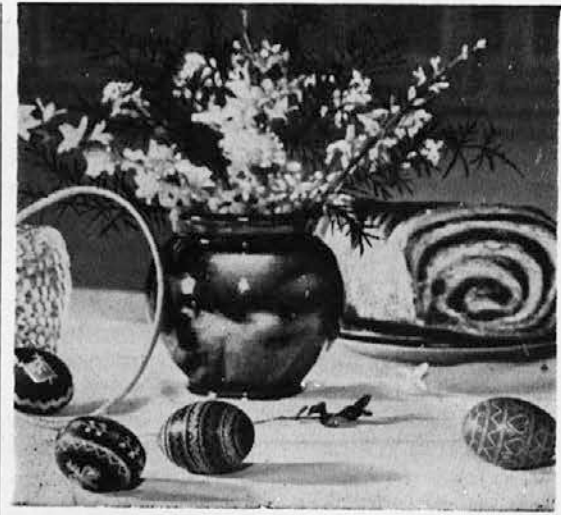
GLASBENA MATICA — TRST

V soboto 20. aprila ob 20,30 uri v KULTURNEM DOMU v Trstu

ORKESTER IN SOIISTI LJUBLJANSKE OPERE

Dirigent: RADO SIMONITI

Rezervacija in prodaja vstopnic v pisarni Glasbene matice (Ul. R. Mana 29 - tel. 418.605) in eno uro pred pričetkom koncerta pri blagajni Kulturnega doma.

LJUBEZEN PRENESE TUDI KROGLE

Mlad izraelski zakonski par je še enkrat dokazal, da ljubezen vse prenese in vse premeta. Njuna ljubezen je prenesla tudi rafal iz brzostrelke, ki ga je izstrelil 35-letni Zadok Nager proti svoji 28-letni ločeni ženi France Peretz. To se je zgodilo pred dvema mesecema, ko ga je zgrabila huda kriza ljubosumnosti in hkrati hrepenenja po bivši ženi.

Zeno je zadelo 13 krogel v razne dele telesa, vendar je ozdravela. Ko je prišla iz bolnišnice, je takoj obiskala moža v zaporu in mu povedala, da mu je vse odpustila. Isto je izjavila tudi preiskovalnemu sodniku. Zdaj sta spet blazno zaljubljena drug v drugega in komaj čakata, da bi se lahko spet poročila Toda prej bo moralo še sodišče reči svojo, ker je Zadok obtožen poskusa uboja svoje žene.

DOBRO BESEDO!

Doktor Verbič je imel štirideset let, ko je prevzel očetovo podjetje. Po naravi je bil redkih besedi. Le malokomu je katero privoščil. Nekega dne je pojasnjeval svojemu tajniku: Podjetje je potrebno dvigniti na višjo raven. Zato bo treba trdo delati in malo ali nič govoriti. Me razumete? Tajnik je brž prikimal in zagotovil, da bo vsakega nepotrebne obiskovalca takoj odslovil.

Podjetnik Verbič se je strogo držal svojih navodil. Delo je moralo neprestano teči. Tajnik je vestno zavračal vsakega obiskovalca s kratkimi besedami: Ravnatelj je zaposlen. Enako nalogo je Verbič poveril tudi že priletnemu glavnemu pazniku Petru, ki ga je poznal že od mladih let. »Vam je jasno? Delati in molčati!« »Jasno, gospod ravnatelj.«

Nekega dne je zbolel prvi delavec in je tajnik vprašal, če sme prositi ravnatelja za povišek. Tajnik je boječe povedal ravnatelju delavčevo prošnjo. »Nimam časa za razgovore«. Odštejte mu najhno podporo. Nič besed! Ste razumeli?« »Razumel!« Pa vendar bi mu lahko rekli dobro besedo. Ima tudi otroka bolnega.« »Ni potrebno,« je zagnjal dr. Verbič.

En teden pred Veliko nočjo je zbolel tudi stari Peter. Odpeljali so ga v bolnišnico. Dan za dnem je revež strmел v bele stene in razmišljeval o svoji osamljenosti. Žena mu je bila že umrla. Otroci so bili razkropljeni po svetu. Ni ga bilo, ki bi mu privoščil dobro besedo.

V mestu je že zvonilo alelujo, ko so se odprla vrata in je vstopil tajnik podjetja k bolnikovi postelji: »Vam je kaj bolje, Peter?« je vprašal in je položil tisočak na odejo. »Gospodar vam pošilja ta dar za Veliko noč. Saj sta rojaka in ga poznate kot otroka.« Bolniku so se zalesketale oči. »Pa je kaj vprašal po meni? Me kaj pogreša?« »Niti besede ni rekel,« je vzdihnil mladi tajnik in je ponudil roko.

»Nočem miloščine! Trideset let sem delal v podjetju in molčal. Tovarna je zrasla tudi z mojim trdom. Zdaj pa miloščina in ne ene same dobre besede, niti za praznike,« je Peter šepetal kot v snu. »Mu bom povedal,« je vzdihnil obiskovalec. »Bog naj Vas tolaži v samotni.«

Tajnik je nesel denar ravnatelju. Opogumil se je in mu rekel, da si Peter želi bolj dobre besede kakor golo miloščino po štiridesetih letih dela.

Verbič je molčal in si oblekel suknjo. Odpeljal se je v bolnišnico. Našel je Petra v bolniški sobi. Solza mu je polzela po uvelih lic. Velikonočno alelujo je zvonilo.

Verbič mu je stisnil roko: »Dragi Peter, vse bo bolje. Kar danes Vas odpeljem k nam domov in bomo skupaj obhajali novo Veliko noč.«

Peter je objel mladega gospodarja, oba sta čutila, da je dobra beseda našla pot iz srca v srce. Obema je zvonilo k vstajenju.

r. b.

Izjava Slovenske skupnosti

Izvršni odbor Slovenske skupnosti je na seji dne 10. aprila proučil izjavo, ki jo je prebral župan Spaccini na seji tržaškega občinskega sveta dne 9. aprila. Izvršni odbor si je priurzil pravico, da izreče na prihodnji seji svojo dokončno oceno o celotnih izvajanjih tržaškega župana Spaccinija v zvezi s sedanjo zaostritvijo med Italijo in Jugoslavijo.

Vendar odločno zavrača netočno tolmačenje, kot izhaja iz pisanja Primorskega dnevnika z dne 10. aprila, ko je napisal, da so stranke leve sredine »pristale na stališča o omejeni suverenosti Jugoslavije na njenem ozemlju«.

Slovenska skupnost ima to interpretacijo za zlonamerno, ker te trditve ni nikjer v županovi izjavi, toliko manj pa bi tako trditev odgovarjala stališču Slovenske skupnosti, ki je v svoji izjavi z dne 2. aprila odločno poudarila, da predstavlja sedanja razmejitevna črta dokončno mejo med Italijo in Jugoslavijo.

Slovenska skupnost meni, da je mimo obsežnih županovih izjav o prijateljstvu in odprti meji, edino politično obvezujoč naslednji stavek: »Vedno smo bili in smo prepričani zagovorniki doslednega spoštovanja neodvisnih narodov, kot tudi ozemeljske celovitosti in nedotakljivosti ozemelj, ki so pod suverenostjo ali upravo posameznih držav«.

SESTANKI SLOVENSKE SKUPNOSTI

Na sedanju Slovenske skupnosti je bil 4. aprila sestanek med vodstvom Slovenske skupnosti in odborom, ki ga sestavljajo prebivalci Barkovelj, Grete, Sv. Jakoba, Sv. Ane in drugih krajev, ki so prizadeti zaradi nameranih gradenj velikega cestnega omrežja.

V daljšem razgovoru je prišla na dan vsa problematika okrog teh načrtov gradenj, to je tako imenovane severne in južne vpadnice. Posebna pozornost je bila posvečena prav slednji, to je južni vpadnici, saj je ta že dalj časa v ospredju zanimanja in zaskrbljenosti prizadetega prebivalstva.

V zvezi s tem je zastopstvo Slovenske skupnosti (Harej, Štoka in Mljač) obrazložilo delegaciji prizadetih krajev vse korake, ki jih je Slovenska skupnost storila in jih namerava še storiti pri tem vprašanju, tako v okviru strank leve sredine, kakor tudi v samostojnih akcijah.

Na sestanku je prišla do izraza predvsem zaskrbljenost zaradi razlaščanja, tako zemljišč kot stavb, kar bi nedvomno hudo prizadelo tamkajšnje prebivalstvo, slovensko narodno skupnost pa še posebej.

Vodstvo Slovenske skupnosti je zahtevalo delegaciji ves svoj trud in politični vpliv v korist prizadetega prebivalstva, katerega narodnostne, socialne in ekonomske koristi morajo biti zaščitene s strani odgovornih organov.

—o—

JOŽE MARKUŽA V SKK

V soboto, 6. aprila je v Slovenskem kulturnem klubu predaval dr. Jože Markuža. Govoril nam je o veri v vstajenje kot pripravo na Veliko noč.

Slišali smo veliko svetopisemskih odlomkov, v katerem pišejo apostoli o Jezusovem vstajenju.

»Vstajenja,« je rekel dr. Markuža, »niso bili deležni le kristjani, temveč vsi ljudje. Kristus je na križu odrešil prav vse ljudi. Nikakor pa ne smemo pozabiti, da je Jezus Kristus rešil vse ljudi predvsem s ljubeznijo in šele nato s smrtjo na križu. Zato nikar ne pozabimo na ljubezen, ki je res prava pot do Boga!«

Prihodnjo soboto, 20. aprila, bo v S.K.K. predaval akademik Hektor Jogan in nam spregovoril o psihoanalizi.

OBREDI PRI SV. IVANU

V slovenski duhovniji pri Sv. Ivanu so na Veliki petek ob 17. uri obredi tega dne, branje prerokb in Kristusovega trpljenja, prošnje, češčenje sv. križa, sv. obhajilo.

Velika sobota: ob 17.30 blagoslov ognja, sveče, vode, sv. maša, blagoslov jedil.

Nedelja: ob 6.30 v stolnici vstajenska procesija, blagoslov jedil.

Pisma uredništvu:

Spošt. uredništvo,

prejšnji teden je Vaš cenjeni list objavil zadnji del kritike število 37/38 revije Most. Pisec F.J. je ob recenziji zapisov A.L. ja prišel na podlagi stavka, ki ga citira, do sklepa, da avtor zanika, da imamo Slovenci zgodovino in da je to kapljica, ki je presegla mero in da je čas, da avtor dokaže svoje trditve. Kot odgovorni urednik revije Most in kot poznavalec spisov A.L. ja (Aleša Lokarja) lahko mirno izjavim, da Aleš Lokar nikakor ne trdi, da bi Slovenci bili brez zgodovine, temveč le to, da imamo, na podlagi z njegove strani že večkrat na dolgo in široko prikazanih razvojnih stopenj zgodovine slovenskega naroda, drugačno zgodovino kot npr. narodi, ki so imeli fevdalce in torej močno strukturiran vodilni sloj. Kritiki v Novem listu ima sicer vso pravico do svojega mnenja o tem, toda ker na drugi strani iste številke in večkrat že prej polemizira z — sicer megleno označenimi — zanikovalci slovenske zgodovine in ker je sedaj precej jasno, kdo naj bi slednji bili, predlagam, da se priredi okrogla miza, kjer naj obe strani utemeljijo oziroma jasneje prikažejo svoje poglede.

Z odličnim spoštovanjem!

Vladimir Vremec

—o—

ODGOVOR

V recenziji »Mosta« sem navedel samo dobesedno izjavo avtorja A. L. Kar zadeva predlog za okroglo mizo, nisem načelno proti temu, toda ker so vsa zanikanja slovenske zgodovine izražena predvsem v tisku, je bolje, da se odvija tudi diskusija o tem v tisku, posebno ker ne gre samo za A.L., ampak za dva bistveno različna koncepta slovenske zgodovine.

fj

PODJETJE

ČUK

Trg Cavour, 9 Tel. 835.38

Corso Verdi, 54 - Tel. 21-80

GORICA

Sestanek o šolskih vprašanjih v Križu

Slovenska skupnost je imela 8. aprila 1974 sestanek v Sv. Križu na katerem je bil govor predvsem o krajevnih šolskih problemih. Na sestanku je bilo prisotno tudi predstavništvo združenja staršev.

Sestanek je odprl krajevni konzultor Slovenske skupnosti Marij Sedmak, ki je poudaril živo zanimanje kriškega prebivalstva za šolske probleme. Podrobneje je nato obdelal razne probleme slovenske šole Tone Kostnapfel; za njim pa so prisotne seznanili s storjenimi koraki predstavniki združenja staršev. Po teh poročilih je tržaški občinski odbornik dr. Dolhar podrobneje govoril o boju, ki ga je vodila Slovenska skupnost na pogajanjih za sestavo programa tržaškega levo-sredinskega odbora in povedal, kako je prišlo na zahtevo Slovenske skupnosti do nakazila 600 milijonov lir za gradnjo novega slovenskega šolskega centra v Sv. Križu.

Dr. Dolhar je nato omenil razne vesti o predlogih zaradi lokalizacije bodočega slo-

venskega šolskega centra in njegove obsežnosti. Zagotovil je, da bo Slovenska skupnost zagovarjala v občinskem odboru najbolj ustrezno rešitev v skladu z nakazano vsoto, s katero se mora začeti gradnja novega slovenskega otroškega vrtca in nove slovenske osnovne šole ter obenem najti u-

Zaradi velikonočnih praznikov bo prihodnja številka Novega lista izšla v petek, 26. aprila.
UPRAVA

strežno rešitev za slovensko srednjo šolo. Zagotovil je, da bo interveniral zaradi šolskega avtobusa, ki naj prevažajo otroke, ki ne smejo biti izpostavljeni nevarnostim ceste in sostega prometa.

Zbor somišljenikov Slovenske skupnosti je nato obravnaval razna pereča vprašanja. Deželni svetovalec Štoka je poročal o problemih, ki zadevajo slovensko narodno skupnost.

Divje naraščanje živilskih cen v Trstu

Cene na drobno za vsa živila široke po-
trošnje so lani decembra zelo narasle v
primerjavi z istim mesecem 1972. Izjema je
samo vstekleničeno mleko, katerega cena se
ni spremenila. Decembrski poviški so nihali
od dveh do 287 lir; ta zadnja vrednost velja
za povrtine, ki so se skupaj z olivnim oljem
in mesom med vsemi živili najbolj podraži-
le. S tem se je kupna moč potrošnika znat-
no ošibila. Kot izhaja iz ugotovitev občin-
ske nadzorne komisije za ceno, so se v zad-
njem decembru, glede na prejšnji mesec
november, povišale cene 32 živil, 39 je ne-
spremenjenih, ena je rahlo padla, petih ži-
vil pa niso vzeli v poštev. V istem mesecu
so se cene na področju konfekcije, goriv,
storitev in nekaterih drugih artiklov poveča-
le za 58 artiklov, medtem ko jih je 94 ostalo
nespremenjenih. Na tem področju je skupni
indeks (leto 1970 — 100) znašal v okto-
bru 1973 127,9, medtem ko podatki za no-
vember in december še niso na razpolago.
Največje prirastke v cenah so zabeležili v
konfekciji (134,4) sledijo prehrana (130,5),
storitve (127,7), stanovanjski stroški (117,4)
ter električni tok in gorivo (102,9).

Nekaj podrobnejših podatkov:

živila	december 72	december 73	razlika
živila	december 72	december 73	razlika
testenine	kg 270	318	+ 48
krompir	kg 127	169	+ 42
goveje meso	kg 2.440	2.592	+ 152
ribe	kg 735	791	+ 56
sir na ribanje	kg 3.242	3.337	+ 95
surovo maslo	kg 1.859	1.893	+ 34
povrtine	kg 237	524	+ 287
sadje	kg 235	328	+ 93
mleko (stekl)	liter 155	155	—
olivno olje	liter 926	1.176	+ 250
vino	liter 228	291	+ 63
jajla (ne tuja)	kos 43	60	+ 17
hruh (*)	kg 220	222	+ 2

(•) V letošnjem februarju je cena kruha
narasla za najmanj 80 do največ 120 lir za
kg. Nekatere vrste (na primer ržen kruh) so
dosegle ceno 600 lir za kg.

Ne samo kruh, temveč tudi vsa ostala ži-
vila so v letošnjem januarju zelo narasla.
Predvsem velja to za olivno olje prve sorte;
mleko je doseglo ceno 230 lir za liter, cene
sadja in zelenjave ter povrtine so dosegle
take višine, ki jih niso še nikoli zabeležili.
Tekma v višanju cen se krepko nadaljuje
tudi na področju konfekcije, pa tudi glede
stanovanjskih najemnin, ki zelo bremenijo
družinske proračune.

Resnost sedanjega položaja je moč ugo-
toviti tudi iz najnovejših podatkov, ki jih je
objavil italijanski zavod za statistiko ISTAT:
lestvica za draginjsko doklado se bo v maju
verjetno pomaknila navzgor za nadaljnjih 10
točk. Tako vsaj predvidevajo strokovnjaki.
Sredi marca je isti zavod na podlagi januar-
skih poviškov napovedal, da bo v maju lest-
vica za draginjo narasla za osem točk. Toda
prvim poviškom in kasnejšim, ki jih je po-
oblastila vlada 20. februarja, so sledile še
nadaljnje podražitve, zato je realno pričakovati
za maj skok desetih točk na lestvici za dra-
ginjo.

S seje pokrajinskega sveta v Gorici

V ponedeljek 9. aprila so se zbrali gori-
ški pokrajinski svetovalci k dolgi redni seji.
Začela se je namreč proračunska razpra-
va. Na sporedu so pa imeli še štirideset skle-
pov pokrajinskega odbora, ki so še čakali
potrditve svetovalcev.

Odbornik za finance Lodi je povedal, da
bo znašal letošni pokrajinski primanjkljaj
tri milijarde in 375 milijonov lir. To se pravi,
da je za 279 milijonov lir večji kot lanski.
Podrobno razpravo o proračunu bodo
imeli na prihodnji seji.

Pri posameznih točkah so z večino,
ki šteje 13 svetovalcev, glasovali tudi opo-
zicionalci. Vzdržali ali proti so se izrekli le
pri nekaterih podelitvah podpor raznim dru-
štvenim ustanovam. Podpore za lansko leto
so prejele: Dijaška Matica, Slovensko siro-
tišče, Podporno društvo, Zveza deportiran-
cev, ANPI, Zveza slepcev, štandreško pro-
svetno društvo »O. Zupančič« in vsi otroški
vrtci na Goriškem, ti v skupnem znesku 8
milijonov 700.000 lir.

Sirša debata se je vnela pri razgovoru o
možnosti, da bi se odprla vseučiliška fakul-
teta tudi v Gorici. Nasprotovali so komu-
nisti in socialisti.

To vprašanje gotovo ni še zrelo in bi tu-
di pomenilo, da se začno drobiti enotni uni-
verzitetni organi v naši deželi.

—o—

ŠTEVILNO DRUŠTVO

Zadnjo sredo v marcu je imelo Sloven-
sko planinsko društvo v Gorici svoj redni
občni zbor. Iz poročil posameznih odbor-
nikov je razvidno, da je društvo v minulem
poslovnem letu razvijalo živahno delavnost
v celoti in še posebej v posameznih odse-
kih.

Poudariti je treba tudi dejstvo, da šteje
to planinsko društvo največ članov od vseh
društev v zamejstvu. To pa v glavnem tudi
zato, ker se v društvo ne vnašajo ideološki
spori in pogledi, marveč je prvi cilj spozna-
vati in vzljubiti naravo in lepote naše zem-
lje.

Društvo ima danes vpisanih sto pet ak-
tivnih članov in članic, med katerimi so zla-
sti mlajši letniki.

Društvo pa je seveda rastlo in se tako
razvilo po prizadevanju mnogih starejših
članov. Občni zbor je tem »zvestim planin-
cem« podelil častne spominske diplome.

Prihodnje perspektive industrijske civilizacije

Na nedavnem posvetovanju Ameriškega
društva za napredek znanosti v San Fran-
ciscu so razpravljali o prihodnosti industrijske
družbe v zvezi z energetsko krizo in ved-
no hujšim pomanjkanjem surovin. Daljne
prihodnosti sicer ni mogoče predvideti, zato
so se omejili na napovedi za čas do konca
tega stoletja.

Dr. Glenn Seaborg, Nobelov nagrajenec
in bivši predsednik komisije za atomsko si-
lo, je izjavil v svojem referatu, da misli, da
se bo začela po letu 1980 doba takoimenovane
ciklične obdelave, da bo namreč indu-
strija v vseh državah vedno spet uporabljala
že rabljeni material in bo izkoriščala nove
surovine samo v toliki meri, kolikor bo

potrebno za nadoknadenje mehanične izra-
be rabljenega materiala in za omejeno po-
večanje produkcije na tistih sektorjih, ki bo-
do skrbeli za kvalitetno izboljšanje življe-
nja. Konec pa bo neomejenega količinskega
večanja produkcije.

Znanstvenica Margaret Mead, ravnateljica
Ameriškega muzeja za naravoslovje, je
predlagala, da bi ustanovili takoimenovani
Center za extra-somatičen, to je elektronski
spomin, nekak računalnik, ki bi bil sposo-
ben popravljati človeško težnjo po ponav-
ljanju že storjenih napak. Predlagal je tudi
odpravo sedanjega delovnega tednika, češ da
je dediščina prvih časov industrijske revo-
lucije. Po njenem naj bi ga nadomestili z de-
lovnimi programi, ki bi obsegali uravnove-
šeno kombiniranje dela in prostega časa
oziroma oddiha. Pri tem ne bi smeli postavi-
jati nikake starostne meje za ljudi, ki bi
še radi delali in prispevali k družbenemu
napredku. Stare ljudi naj bi upokojili šele
takrat, kadar res ne bi mogli biti več ko-
ristni skupnosti. Zdaj se namreč dogaja, kot
je vsakomur znano, da morajo ljudje v po-
koj, ko so še popolnoma sposobni za delo
ali celo na višku svoje delovne sposobnosti,
kot npr. razni strokovnjaki, ki so si šele z
leti pridobili največjo možno mero teoretič-
nega in praktičnega znanja.

—o—

PRETIRANO

Petrolejsko oziroma energetsko krizo ter
rezultate sindikalnih pogajanj, ki so pripe-
ljala do skrajšanja delovnega urnika trgovin-
skih nameščencev, so izkoristili tržaški ka-
varnarji, baristi, restavratirji in drugi za
to, da zgodaj zapirajo lokale. Zdaj je ob de-
setih ali ob pol enajstih zvečer v Trstu že
vse zaprto in ob enajstih lahko samo še kak
domačin, ki se dobro spozna v mestu, najde
odprto kako restavracijo, kavarno ali buf-
fet. Mesto se zdi kot izumrlo, kar je gotovo
pretirano.

M. Gaspari: Butare

HIMNE IN ZASTAVE

V Bernu so naznanili, da se je udeležilo nagradnega razpisa za melodijo nove švicarske državne himne kar 180 skladateljev. Razpis za novo himno so objavili zato, ker ima dosedanja himna isto melodijo kot angleška himna »God save the Queen« (Bog ohrani kraljico), kar povzroča v švicarski javnosti precejšnjo nevoljo, češ ali naši skladatelji niso sposobni, da bi zložili melodijo za našo himno?

Znano pa je, da Svica ni edina država, ki ima enako melodijo svoje himne kakor kaka druga država. Takih držav je v Evropi in po vsem svetu še več. Med njimi je tudi Jugoslavija, kjer velja — čeprav neuradno — za državno himno še vedno pesem »Hej Slovani«, ki je bila nekdanj nekaka panslavistična budnica, zdaj pa velja za melodijo državne himne poleg Jugoslaviji tudi Poljakom. Enaki himni imata tudi Nemčija in Avstrija.

V Jugoslaviji je bilo že več poskusov, da bi z nagradnimi razpisi dobili novo besedilo in novo melodijo za državno himno, vendar se doslej še nobeden ni posrečil. Tudi Slovenija nima svoje himne, ker je nekdanja narodna himna »Naprej zastava Slave«, ki je izražala bolj panslavistično ideologijo kot kako resnično slovensko narodno zavest in idejo, popolnoma zastarela, za besedilo in melodijo nove himne pa se doslej niso mogli sporazumeti. Nekateri predlagajo za besedilo nove slovenske himne Prešernovo »Zdravico«, toda mnogi so proti, češ da ni napisana v ta namen, ker gre za liriko velikega pesnika, državna himna pa mora bolj določno izražati kako osnovno idejo tiste države.

Naj še omenimo, da so pred kratkim tudi v Avstraliji objavili razpis za novo himno. Ponekod pa tudi niso zadovoljni s svojo državno zastavo in razpisujejo natečaje za slikarje, naj napravijo osnutek za novo. Pred nekaj leti je takó menjala svojo državno zastavo tudi Kanada. Nemčija je že precejkrat v svoji zgodovini menjala svojo državno zastavo, menjala jo je tudi Avstrija, enako Rusija, Kitajska in razne arabske države, delno tudi Jugoslavija, z vključitvijo rdeče peterokrake zvezde, in Italija, z izključitvijo savojskega grba.

Slovenci kot narod smo dobili prvič zakonjeno zastavo (sprejeto in odobreno od

izvoljenega narodnega predstavništva oziroma od kake javne oblasti) šele l. 1945 oziroma s prvo ustavo republike Slovenije. Prejšnja zastava je bila domislek nekaterih javnih delavcev - zasebnikov sredi preteklega stoletja, pri čemer se niso ozirali toliko na zgodovino ampak na to, da bi dobil slovenski narod čimbolj »slovansko« zastavo. Zato je bila kar najbolj podobna hrvatski, srbski in rusko-carski. Ljudstvo jo je sprejelo le počasi, z obotavljanjem. Domača mu je postala šele med zadnjo osvobodilno vojno. S slovenskim narodnim grbom pa so bile še večje težave. Do l. 1918 ga sploh ni bilo. Tedaj pa so v naglici napravili neko skrupulo, podobno grbu mohamedanskih držav: polmesec in tri zvezde. Baje naj bi bil to skupen grb Slovencev in bosenskih muslimanov, kot si je to zamislila beograjska centralistična vlada. Zvezde (celjskih grofov) naj bi zastopale Slovenijo, polmesec muslimane. Tudi ta umetni grb ni prav zasidran v slovenski zgodovini in tradiciji, se ni nikoli prav priljubil slovenskemu ljudstvu, saj je le od daleč spominjal na državo celjskih knezov. Bolj popularen je postal v ljudstvu sedanji grb, ki je nastal v osvobodilni vojni: Triglav in morje; a tudi ta grb nima pravih zgodovinskih heraldičnih elementov, ampak je bolj izraz čustva in zakonodajnega sklepa; ima pa seveda svoj simbolni pomen iz vojnega časa in to ga opravičuje.

—o—

RAZSTAVA IRENE ŽERJAL IN MIHE RENKA

Razvoj našega slikarstva na Tržaškem obsega danes že tolikšno dokumentacijo, da bi jo lahko zajeli kar v samostojno knjigo. V tej pa bi opis obdobja preteklih dvajsetih let vsekakor predstavljal najizdatnejše poglavje. Kajti nekoč redke razstave naših slikarjev so postale ne le reden pojav v živahni razstavnosti tržaških slikarjev na

splošno, marveč jih pričenjajo prirejati celo v krajih zgornje okolice, tako že večkrat na Opčinah, Bazovici, Nabrežini, Sosljanu, Dolini in Križu ter sedaj, prvič, tudi v slikovitih Ricmanjih. Tam se je ravnokar zaključila v novem Baragovem domu razstava dveh novincev, ki zaenkrat še plaho stopata na široko pot likovne umetnosti, danes prepolno več ali manj izvoženih kolesnic najrazličnejših struj. Razstavljavca sta domačinka Irena Žerjal in študent medicine Miha Renko.

Žerjalova si je izbrala po svoji pripovedni nadarjenosti (saj je znana pisateljica, katere najnovejša knjiga je ravnokar izšla) primerno opisovalno ustvarjanje. Zato ostaja zvesta tematiki svojih povesti in novel, vzeti neposredno iz okolja, kjer živi. V ponekod akvarelno obogatjenih, posebne vrste barvnih risbah pestre obrisnosti nam podaja izreze iz vsakodnevnega težkega dela Brežank, peric in mlekaric. Tako se glasijo naslovi nekaterih listov »Perice ob Glinščici«, »Nosilke kruha in mleka«, »Na jutranji poti«, »Kdo jih bo nosil« namreč v Trst velike vrče polne mleka, »Težki plenir« in podobno. Dotakne pa se tu pa tam tudi sodobnejše vsebine, kot n. pr. v delu »Gledališče v dvoje«, kajti to, kar nam omenjene slike prikazujejo, so le spomini na nekdanje trudapolno življenje okolčan. V teh prvencih se Žerjalova še ni osebno izoblikovala, ima pa v svojem rahlem iskanju, mnogo takega, kar obeta dober razvoj, zlasti ker je resno odločena dati svoji bujni domišljiji poleg besedne tudi likovno usmeritev lastnega občutja.

V Mihi Renku se je gotovo zbudil podedovani ustvarjalni nagon. Njegov ded je namreč kipar Cindrič, čigar ogromni kipi gledajo s palače Vianello na Oberdankov trg. Renko se je domišljijsko in barvno razbohotil v vrsti grotesknh klovnov in mask. So pa to le obrazi, v katerih opazno izstopa kompozicijska bizarnost in domiselnost pri poskusih, kako v njihovo fantastičnost zdaj vedro, zdaj žalostno, vnesti občutja, ki rasejo le iz doživljanja mladih. Radovedni smo, kam bo krenil ta talent, ki bi bil vreden kostumerja, če bo mladi Renko, zdaj še začetnik, vztrajal na začetni poti.

Milko Bambič

Američani verjamejo v hudiče

V Združenih državah je izvedla neka ustanova obsežne ankete, ki naj bi ugotovile, če ljudje verjamejo v hudiča. Anketa je razodela, da je v Združenih državah vedno več ljudi, ki verjamejo, da obstajajo zli duhovi. Rezultate teh anket so prebrali te dni na znanstvenem zborovanju, ki ga je priredilo v San Franciscu Ameriško društvo za napredek znanosti, in nekateri znanstveniki so bili presenečeni nad tem, ker so menili da vedno večja racionalizacija življenja ne gre v sklad z verovanjem v hudiča. Anketa pa je pokazala, da je ravno obratno. To si je razlagati s tem, da prihaja vedno več ljudi do spoznanja, da napredek znanosti ne odpravlja zla s sveta, kot so upale prejšnje generacije, ampak da se z napredkom tehnologije in znanosti razrašča in veča tudi zlo.

Anketa, ki jo je pred časom organiziral Center za politične raziskave v New Yorku, je ugotovila da se je v zadnjih devetih letih povečal odstotek ljudi, ki trdno verjamejo v zle duhove, od 37 na 48 odstotkov prebivalstva, nadaljnjih 20 odstotkov ljudi pa meni, da je verjetno, da obstajajo zli duhovi. Tako je bilo torej 68 odstotkov Američanov bolj ali manj prepričanih, da so zli duhovi stvarnost.

Nekateri znanstveniki mislijo, da si je razložiti to z velikimi napetostmi, ki se pojavljajo v današ-

nji družbi, z negotovostjo in strahom pred mračno prihodnostjo. Ljudje pripisujejo zlo, ki se pojavlja na svetu, vplivu hudega duha.

Toda prav ti znanstveniki ne znajo dati razumske razlage pojavom zla, ki se množijo na svetu in ki zadobivajo vedno hujše, izrazito patološke oblike, kot npr. ugrabitve ljudi, torture, množični umori, politični teror, nestrpni totalitarizem, okrutni bančni ropi, ubijanje talcev, atentati, brezobzirno zatiranje manjšin, ki niso nikomur nevarne, splošna brezbržnost za usodo bližnjega, odtujenost resničnemu življenju, vdajanje mamilom in drugo.

Neka najnovejša anketa pa je celo razodela, da je v Ameriki samo še 8 odstotkov ljudi, ki ne verjamejo v zlega duha, in samo 3 odstotke takih, ki so negotovi. Vsi drugi verjamejo, da so poleg hudobnih ljudi tudi zli duhovi tisti, ki sejejo zlo po svetu, predvsem seveda v duše ljudi. To je potrdil tudi izredni uspeh filma »Izganjavac zlih duhov« ali »Eksorcist«, ki je dobil celo Oskarja.

Tisti, ki so izjavili, da ne verjamejo v zle duhove, kažejo več zaupanja, da bodo sami obvladali zlo v svetu in ga odpravili. Vendar se njihovi upi za zdaj ne uresničujejo; kot je videti, je takih optimistov celo vedno manj.

KDO SO BEZJAKI?

Tednik »Il Meridiano di Trieste« je objavil pred kratkim članek o Bizjaki ali Bezjaki in spet načel vprašanje, kdo so ti ljudje, odkod so se vzeli in kdo jim je dal to ime. Kot znano, je Bezjak, Bizjak, pa tudi Vizjak ali Wissiak zelo razširjen slovenski priimek, najti ga je po vsej Sloveniji. Na robu slovenskega ozemlja, na zahodu, nekako na jezikovni meji med Slovenci in Italijani ali bolje rečeno med Slovenci in Furlani ter nekdanjimi Latini v severni Istri pa obstaja delno še danes ozka plast prebivalstva, ki govori posebno narečje italijanskega oziroma romanskega jezika in zajema tudi otok in mesto Gradež. V tem narečju pesni znani poet Biagio Marin.

Avtor članka v omenjenem tržaškem tedniku ni znal razvozlati vprašanja, odkod ti Bezjaki, ki govorijo romansko narečje, a nosijo kot vse kaže

slovensko ime, kajti ni mogoče zanikati, da je beseda Bezjak slovenskega izvora. Pustil je vprašanje odprto. Vendar pa se s to zadevo v zadnjem času ni ukvarjal samo »Il Meridiano di Trieste«, ampak tudi slovenski in hrvaški tisk. Ljubljanski dnevnik »Delo« je prinesel 7. februarja 1970 članek pod naslovom »Kdo so Bezjaki«, ki ga je napisal Jan Baukart. V njem piše med drugim: »V 7.—8. številki revije »Kaj«, ki izhaja v Zagrebu, Trg francuske republike 12, je pred meseci izšel članek »Kdo so Bezjaki?«. V njem poroča doktorica Vesna Čulinović-Konstatinović o obsežnem delu profesorice Marijane Gušič, direktorke Etnografskega muzeja v Zagrebu, ki nosi naslov »Etnička grupa Bezjaci«. Rodbinsko ime Bezjak (Bizjak, Vizjak, Vežjak, Wissiak) je tudi v Sloveniji precej razširjeno. V samem telefonskem imeniku Slovenije sem našel 46 poslovnih ljudi tega imena, od teh 17 v Ljubljani. Po tem dejstvu smemo soditi, da jih je pri nas še precej, pa ne samo na hrvaškem jezikovnem ozemlju, ampak tudi v Istri od Furlanije do Reškega zaliva, v hribovju med Kolpo in Dobro, pa v onem delu Hrvatskega zagorja, kjer je avtorica ugotovila, da je ime Bezjak postalo celo krajevno ime, npr. Gornji in Dolnji Bezjaki. Izvaja ga iz korena boz (bez? Opomba f)), ki da je bil posebna oznaka za ljudi, ki niso bili Hrvati. V tem naj bi se kazalo nasprotje med dvema etničnima slojema pri prvotnem naseljevanju te pokrajine — Hrvati in Bezjaki. Etnična skupina Bezjakov naj bi izhajala iz starega, nekoč razširjenega in potem razbitega naseljenišva, ki

si je ohranila latinske kulturne oblike in podedovala značaj prigronega prebivalstva z gojenjem vinske trte v središču svoje kmetijske posebnosti. Pripadniki te bezjanske skupine so baje težili za tem, da bi se prej ko mogoče pozabilo na njih poreklo in da bi utonili v novem družbenem okolju. K temu jih je sililo še dejstvo, da je njih staro ime dobilo s časom sramotilen pomen. Naposled se avtorica natančneje ukvarja z današnjo »Bezjačijo«, geografsko regijo Doline Sotle v Hrvatskem zagorju. Svoje trditve opira na analizo tradicionalnega vinogradniškega orodja in posodja iz lesa — zlasti noža vinjaka — ki se je ohranilo v severni Hrvatski in na sosednem madžarskem območju, ter na čaščenje svetega Martina, frankovskega zaščitnika vinogradništva, ki je očitno bilo nadomestilo za starodavno čaščenje vinske trte.

Jan Baukart navaja nato mnenja nekaterih drugih slovenskih in hrvaških avtorjev o besedi Bezjak, npr. iz Pleteršnika, pri čemer pa se razkrije, da so razni avtorji uvrščali pod to besedo vse mogoče izraze z dozdevno istim koreninom, kot npr. beznica, ki nimajo z Bezjaki prav nič opraviti. Končno se kar izgubi v zmedu teh podatkov.

V resnici pa tako beseda Bezjaki sama kot tudi razširjenost tega izraza in prebivalstva, ki se ga drži to ime, razodevata, da gre za starodaven slovensko-kajkavski izraz za begunce. Bezjak pomeni človeka, ki je »zbežal« ali »priebežal« in izhaja iz starodavnega nordijskega glagola baegja. iz katerega je nastalo slovensko bežati, pa tudi begati. Staronordijsko baesingr je pomenilo človeka, rojenega od matere v izgnanstvu. Glas g se je spremenil kot pri pri stotinah in stotinah drugih slovenskih besed v ž ali z, torej begja in nato begjati — bežati. Z imenom Bezjaki so Sloveni, ko so se naseljevali na današnjem ozemlju, označevali, kot kaže, prejšnje polatinjene prebivalce, ki so se umaknili pred njimi za mejo ozemlja, ki so ga zavzeli Slovenci, bodisi na zahod proti Italiji — ti so danes Bizjaki, ki naseljujejo pas ozemlja ob Dolnji Soči in Gradež, tam so se namreč ustavili, bodisi proti jugu, na današnje hrvaško ozemlje, ki je bilo tedaj tudi še v rimljanski oziroma bizantinski oblasti, kajti po zmagi nad Goti v Italiji so Bizantinci spet obnovili svojo oblast nad Dalmacijo in vsem njenim zaledjem, ki odgovarja današnji Hrvatski. Hrvati so namreč poselili to o-

zemlje šele več desetletij pozneje, po mnenju nekaterih hrvaških zgodovinarjev šele okrog leta 620, kar pa je morda prepozen datum. Vsekakor pa so se znašli Latini, ki so bežali pred Slovenci, spet pod latinsko-bizantinsko oblastjo, če so prestopili reko Sotlo in Kolpo, ki sta še danes meja med Slovenijo in Hrvatsko, onkraj njiju, posebno onkraj Sotle, v Hrvatskem Zagorju, pa je zgoščenega največ bežjaškega prebivalstva, kot je razvidno iz omenjene razprave profesorke Marijane Gušič.

Ime Bezjak je pomenilo torej točno isto kot današnja slovenska beseda begunec ali italijanska beseda esule, in zanimivo je, da je tudi nastala v podobnih razmerah kot v modernem času. Danes pravijo Italijani esuli beguncem iz Istre in slovenski izraz zanje je istrski begunci. Pred 1400 leti pa se je prišlo ljudi, ki so zbežali pred Slovenci, ime Bezjaki in sprejeli so ga, kot vse kaže, tudi sami, ker so vedeli, kaj pomeni, in se jim ni zdelo poniževalno ali sramotilno. Mogoče je le s časom dobilo ta prizvok, vendar ne pri Slovencih; morda pri Hrvatih. Slovenci so mogoče imenovali tako tudi ljudi, ki so se umaknili pred njimi iz mest v kak odročni hribovski kraj, da bi bili bolj varni in da bi se izognili vsaj prvemu slovenskemu navalu in morebitnemu ropanju ali ubijanju.

Staronordijski glagol baegja pomeni namreč tudi: umakniti se iz vasi (glej Leiv Heggstad: »Gammalnorsk ordbok«, str. 88.)

Odtod toliko priimkov Bezjak in Bizjak. Tudi vinogradništvo, ki ga omenja študija prof. Marijane Gušič, se sklada s tako razlago Bezjakov, kajti znano je, da so Rimljani v današnjih slovenskih in hrvaških deželah že gojili vinogradništvo, in zato je razumljivo, da so se te dejavnosti držali tudi begunci, saj so je bili najbolj vajeni.

Končnica —jak v besedi Bezjak ne predstavlja nobene težave, to je navadna čeprav nekoliko starinska slovenska končnica za besede, ki so pomenile določeno vrsto ljudi, npr. divjak, Slovak, Poljak, možak, rojak, korenjak, prosjak, veseljak, težak, itd. Najti jo je tudi v priimkih npr. Besednjak, Pušenjak itd. Ista končnica je morda tudi v sami besedi človek, le da je iz a nastalo e, torej bi se morala beseda glasiti človak, če bi bilo šlo po logiki, vendar pa, kot znano, jeziki ne poznajo logike in slovničarji so ravno s tem, da so nategovali slovenščino na natezalnico logike, napravili iz nje jezik, ki nam dela zdaj skoraj vsem težave, celo izobraženem, kakor da bi se učili kak tuj jezik. f)

Kongres neporočenih

Turistična ustanova v letoviškem mestu Rimini bo priredila od 23. do 26. maja kongres neporočenih ljudi iz vse Italije. Pri organizaciji kongresa sodelujejo razne druge ustanove, med njimi zveza tamkajšnjih hotelirjev, in Turistična zveza. Računajo, da se bo udeležilo kongresa kakih 20.000 neporočenih moških in žensk, ki bodo imeli tam najlepšo priložnost, da se seznanijo in poročijo, če si bodo simpatični.

Idejo za sklicanje takega kongresa je

KUPUJTE SLOVENSKE REVIJE!

V Tržaški knjigarni so na razpolago vsakovrstne slovenske revije, od kulturnih do strokovnih. Lepo bi bilo, ko bi naši ljudje, posebno izobraženci in dijaška mladina, pridno segali po njih. To velja posebno za revije »Prostor in šas«, »Znamenje«, »Zaliv«, »Most«, »Sodobnost« in »Naši razgledi«.

dalo Turistični ustanovi v Riminiju neko dekle, ki je telefoniralo tja in predlagalo, da bi priredili tak kongres, na katerem bi se lahko srečali taki, ki jih usoda sicer morda ne bi nikdar pripeljala skupaj. Slučajju je treba malo pomagati — je rekla.

—o—

ODLIKOVANI KISSINGER

Ameriški zunanji minister Henry Kissinger se je, kot znano, pred kratkim poročil. Prav te dni pa je doživel tudi čast, da ga je odlikovala Brazilska akademija za humor — in sicer s soglasnim sklepom — z redom »smejoče se hijene«. Akademija, katere znak je progasta hijena, ki se zvija od smeha, je pohvalila ameriškega diplomata za njegovo sposobnost, da si ohrani svoj smisel za humor tudi spričo velikanskih problemov in dozdevno nepremostljivih ovir, katerih se loteva.

Sodobno kmetijstvo

Res boljši časi za razvoj govedoreje?

Pretekle dni se je dosti razpravljalo o novem deželnem zakonu za razvoj govedoreje, ki naj bi končno omilil krizo, v kateri se nahaja govedoreja, in dal jasne smernice za prihodnost. Prvotni osnutek deželnega odbora so po izčrpnih razpravi v deželni komisiji precej izpopolnili in pozneje tudi v deželnem svetu. Načrt predvideva 11 milijard izdatkov v 5 letih. Težišče razvoja govedoreje je jasno usmerjeno na proizvodnjo mesa. V tem smislu so bile tudi zamišljene nagrade za vsako glavo živine, ki naj bi jo rejci redili do določene teže. Posebne nagrade so predvidene tudi za reje bregih junic. Nagrade, ki jih bodo dobili rejci iz hribovitih predelov, bodo nekoliko višje od tistih v ravnini (znano je, da spada po najnovejšem sklepu pristojnih oblasti v Rimu vs tržaški Kras v gorato področje). Glede na nevzdržno stanje, ki vlada na področju prodaje živine za za kol, pa namerava deželna uprava urediti z novim zakonom tudi to vprašanje in sicer z ustanovitvijo zadruge, ki naj bi odkupovala živino od živinorejcev in skrbela nato za predelavo oz. prodajo mesa in tako pomagala rejcem, da iztržijo višje cene za svojo živino. Predvidene so nadalje tudi podpore združnim hlevom, podpore za nakup plemenskega goveda in nagrade za selekcionirane junice in še druge, zlasti prispevki za postavitev sodobnih živinorejskih objektov.

Kaj pa proizvodnja mleka?

Vprašanje zastavljeno v naslovu ima svojo trdno osnovo glede na to, da mi z načrtom načeto tudi vprašanje reševanja proizvodnje mleka, kar je prišlo na dan tudi v razpravi v deželnem svetu. Gre za zelo pomembno vprašanje, kajti v Italiji ne obstaja samo problem oskrbe prebivalstva z mesom, ampak tudi z mlekom. Prav v tem oziru nerazčiščeni točki deželnega živinorejskega programa tiče šibka stran in ki kaže na določene pomanjkljivosti že pri zastavljanju celotnega problema živinoreje najprej v državi in tudi v deželi. Rejski cilj, ki se tako za našo deželo kot državo ne more drugače glasiti kot »Dovolj mleka in čim več mesa« žal ni ustrezno zastavljen in obstaja obvezala tudi deželna uprava. Mislimo, mi v koristnost živinorejske politike, ki je posledica odločitev na državni ravni, in sicer, da bo politika, ki postavlja v ospredje proizvodnjo mesa, močno prizadela proizvodnjo mleka, ki se bo verjetno zmanjšala v zaskrbljujočem obsegu. Italija, ki je že močno odvisna, kar se tiče oskrbe z mlekom, od tujine, bo v prihodnosti še bolj. Z ozirom na dejstvo, da se nahaja večina živinorejskih obratov v hribovitih področjih, kjer je bila živinorejska proizvodnja v glavnem usmerjena na proizvodnjo mleka, zna torej tak načrt imeti določene negativne posledice tudi v naši deželi. Gre za še vedno nezadovoljivo rešen problem odkupne cene mleka, vprašanje, ki je ponovno bilo načeto v deželnem svetu in za rešitev katerega se pe obvezala tudi deželna uprava. Mislimo, da bi hitra rešitev tega vprašanja utegnila imeti učinek pozitivne dopolnitve sedanjega govedorejskega razvojnega načrta. Je pa to

problem, ki ga mi treba nujno reševati s povišanjem odkupne cene mleka. Lahko bi dežela predvidela poravnavo prevoznih stroškov, katere krije živinorejec in ki znaša povprečno 18 lir na liter, v zelo odročnih krajih še več. Mislim, da se na ta način ponuja možnost hitre in učinkovite, čeravno nepopolne, vprašanja cene in s tem proizvodnje mleka, ki je kot rečeno, bilo potisnjeno v ozadje in to že na državni ravni.

V tej luči dobiva precejšen pomen spodbujanje selekcije, ki jo je treba še bolj razširiti, kajti prav s kontrolo proizvodnosti krav je moč konkretno pospeševati oziroma zboljšati živinorejsko proizvodnjo. Hkrati s tem bi bilo treba še jasneje določiti rejske cilje in preiti dosledno pri selekcijskem programu na dvojno specializacijo in torej na vzrejo živine, ki bo dajala dosti mleka in zadovoljivo proizvodnjo mesa, kot to delajo v Švici. Dodatno vprašanje, ki je zelo pomembno, nima pa direktne zveze z dežel-

nim živinorejskim programom, je vprašanje pridelovanja krme, ki je zlasti pri nas boleča točka. Domače možnosti so še velike, niso pa dovolj izkoriščene, tako da bi imeli čim več dobre osnovne krme. Vzrok tiči v prepozni košnji, v nezadostnem gnojenju travniških površin in v neprimernem spravlilu krme. Mnogo premalo so izkoriščene pašniške površine, kar je res škoda, že ko imajo rejci dandanes na voljo t.im. električne pastirje, ki rešujejo problem nadzora živine, ki se pase

Vr.

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
Kulturni dom

MALI ODER

Miguel Anger Asturias

TOROTUMBO

Igra v dveh delih — Prvič v slovenščini

Prevod: BORUT TRENKMAN

Scena in kostumi: EDVARD ZAJEC

Režija: MARIO URŠIČ

V torek, 16. t.m. ob 20.30 — premiera

v četrtek, 18. t.m. ob 16. uri

v petek, 19. t.m. ob 16. uri

Razporoka: gre za vprašanje civilizacije

Tržaški študentovski univerzitetni krožek za družbene vede »Don Milani« je prejšnji teden povabil v Trst znano in ugledno italijansko teologinjo Adrianno Zarrri, ki je govorila o razvoju družine in o problemu razporoke v Italiji. Dan prej je Zarrrijeva predavala o isti temi tudi v Gorici.

Sedanja družba in sodobni čas do take mere pogojujeta prihodnje ljudsko glasovanje, da celoten problem prestopa meje razporoke kot take in ga moramo razumeti predvsem kot eno izmed stopenj nove, razvijajoče se družbe v smeri civilizacije.

To je bila osnovna misel njenega predavanja, ki ga je v glavnem razdelila na dva dela. Najprej je poudarila razliko med naravnim zakonom, ki velja za vse ljudi, ki se poročijo; in med cerkvenim oz. zakramentalnim zakonom, ki je po nauku Cerkve nerazvezljiv. V prvem primeru ni nobenega razloga, zakaj bi naraven zakon ne bil razvezljiv. Tudi Cerkev je skozi stoletja dopuščala možnost razveze naravnega zakona. Že sv. Pavel je zapisal, da ima v slučaju dveh poročenih poganov, tisti, ki se spreobrne, možnost, da zahteva in doseže razporoko. Še prej pa je v evangeliju sv. Matej dopuščal odslovitev (razporoko) v slučaju nečistovanja. V srednjem veku in kasneje je tudi katoliška Cerkev vedno spoštovala razporoko v vzhodni Cerkvi.

Zato je nujno razlikovati med naravnim in zakramentalnim zakonom. Možno je, da v nekaterih primerih sovpadata, ni pa to nujno. Vsekakor pa ni med njima vzročne povezave.

S te zunanje problematike je Zarrrijeva nato prešla na vsebino zakonske zveze in iznesla vrsto novih in zanimivih pogledov o družini. Dva človeka, moški in ženska, se spoznata, se na skupno življenje pripravljata in se končno odločita za zakon, ko si vzajemno obljubita ljubezen in zvestobo. Tako se začneja nov zakon, ki ga civilni ali cerkveni obred samo potrdi. Skoraj nikoli nam-

reč obred ne sovpada z začetkom te trajne zakonske vezi. Zato, pravi Zarrrijeva, se lahko zgodi, da je tako imenovano predzakonsko razmerje med moškim in žensko dejansko že zakonsko, medtem ke je žal marsikakšno zakonsko razmerje v resnici že izvenzakonsko.

Tudi zakrament ni nekaj nenadnega in od človekovega življenja povsem neodvisnega, ampak v človeku nastaja in se s cerkvenim obredom dopolni. Vsekakor pa tudi zakrament zavisi od vzajemne človeške predanosti in od psihološkega stanja obeh zakoncev. Ob ugovoru, da je tak personalističen, elastičen in dinamičen odnos do zakonske zveze lahko zelo nevaren, ker razrahlja nekatere zakonske vezi in uničuje nekatere obstoječe zakone, Zarrrijeva odgovarja, da je prav to njegov namen. Enkrat za vselej je treba prenehati s tistimi pobeljnimi zakoni, ki v resnici v sebi skrivajo vso revščino naše narejene družbe. Omeniti gre prav odnos do spolnosti, ki je zaradi zgrešene srednjeveške vzgoje naša družba dala metafizično dimenzijo, in je s tem izgubila pravilen in naraven odnos do nje in zašla v tako nepristne izkušnje, da se danes le s težavo vračamo k naravni spolnosti. In ker tudi to prehajanje pogojujejo moški s svojimi kategorijami in s svojimi perspektivami, s svojim dejanjem, s svojo hladno racionalnostjo, je treba polagati večjo težo na prisotnost ženske, njene poezije, njene topline, njene ljubezni za bolj harmonično zakonsko celoto. To je tisti civilizacijski preskok, ki bo podlaga novi družbeni kvaliteti. Za to se zavzema zlasti današnja mladina, ki jutri hoče živeti drugačne, malo boljše življenjske razmere, kakršne pa jim jih je ponudila sedanja družba in kakršne jim hoče zdaj vsiliti skupina v preteklost zagledanih starejših ljudi. Z etičnega stališča pa je še hujše če imajo te skupine še druge, postranske in zahrbtnje politične načrte.

i. t.

MAC COYEVO PLEME

JACK LONDON

2

»Oh!« je dejal kapitan; potem se je spomnil: »Ime mi je Davenport, in to je moj namestnik, gospod König.«

Stisnili so si roke.

»Zdaj pa k stvari.«

Kapitan je govoril naglo, kakor da se mu zelo mudi.

»Na ladji imamo že dva tedna požar. Vsak hip se bo razvnel. Zato sem zaplul proti otoku Pitcairnu. Moram nasesti ladjo ali jo navrtati, da rešim trup.«

»Potem ste se zmotili, kapitan,« je rekel Mac Coy. »Morali bi bili zapluti proti Mangarevi. Tam je lepa peščena obala, v laguni, kjer je voda gladka kot ribnik.«

»Toda mi smo zdaj tu, ali ne?« je dejal namestnik. »To je tisto. Zdaj smo tu in moramo nekaj storiti.«

Mac Coy je prijazno odkimal.

»Tu ne morete nič storiti. Ni peščene obale. In niti nobenega sidrišča.«

»Za vruga!« je vzkliknil namestnik. »Za vruga!« je ponovil še glasneje, medtem ko mu je kapitan migal, naj govori bolj potihem. »Ne boste mi natvezli kaj takega. Kje za vruga potem hranite vaše ladje, ... vaš šoner ali kuter ali kakšne vrste ladjic imate? He? Odgovorite mi na to vprašanje!«

Mac Coy se je enako ljubeznivo smehljal, ko je govoril. Njegov smehlaj je božal, bil je objem, ki je obdal utrujenega namestnika in ga potegnil v mir in spokojnost Mac Coyeve družice.

»Nimamo nobenega šonerja ali kuterja,« je odvrnil. »Svoje čolne pa potegnemo vrh pečine.«

»To mi morate pokazati,« je zagodrnjal

namestnik. »Kako potem plujete na druge otoke, he? Povejte mi to!«

»Ne plujemo tja. Kot guverner Pitcairna se včasih kam premaknem. Ko sem bil mlajši, sem ostal včasih dolgo časa proč: včasih na trgovskih šonerjih, največ pa na misijonarjevi ladjici. A zdaj ga ni več tu in smo odvisni samo od ladij, ki priplujejo mimo. Včasih smo imeli do šest obiskov na leto. Drugič pa je minilo celo leto ali tudi več, ne da bi priplula mimo kaka ladja. Vaša je prva po sedmih mesecih.«

»In hočete reči...«, je začel namestnik. Toda kapitan Davenport ga je prekinil.

»Dovolj o tem. Izgubljam čas. Kaj lahko storimo, Mac Coy?«

Stari se je ozrl z očmi, ki so bile temne in mile kot pri nekaterih ženskah, proti otoku in kapitan ter njegov namestnik sta sledila njegovemu pogledu, ko se je ozrl naokrog, od samotne skale Pitcairn do posadke, ki se je bila zbrala na prednem krovu, v tesnobnem pričakovanju, da bo naznanjen kak sklep. Toda Mac Coyu se ni mudilo. Mislil je rahlo in počasi, korak za korakom, s sigurnostjo duha, ki ni bil nikoli razdražen ali žaljen od življenja.

»Veter je rahel,« je končno povedal. »Močan tok vleče proti zahodu.«

»Prav ta nas je gnal proti otoku,« ga je prekinil kapitan, hoteč pokazati svoje mornarsko znanje.

»Ja, prav ta vas je gnal proti otoku,« je nadaljeval Mac Coy. »Dobro, danes ne morete nič opraviti proti toku. In če bi opravili, ni peščene obale. Vaša ladja bi bila popolnoma izgubljena.«

Prenehaj je in kapitan in namestnik sta se obupano gledala.

»A povedal vam bom, kaj lahko storite. Sapa se bo okrog polnoči okrepila: ali vidite tiste oblačke in tisto soparo na jugozahodu? Pršla bo od tam in močno. Do Mangareve je tristo milj. Usmerite se tja. Tam je lepo morsko dno za vašo ladjo.«

Namestnik je odkimal z glavo.

»Pridite v kabino in poglejmo morjevid,« rekel kapitan.

Zrak v zaprti kabini se je zazdel Mac Coyu zadušljiv in zastrupljen. Po njej so se vlekle nevidni plini, ki so mu dražili oči, da so se mu začele solziti. Krov pod njegovimi nogami je postal toplejši, kar neznosno vroč. Oblil ga je pot. Skoraj s tesnobo se je ozrl naokrog. Ta zla vročina v notranjščini je bila čudna. Zdelo se mu je, kot da je v velikanski peči, kjer lahko vročina vsak hip še strašno naraste in ga sežge kot travnato bilko.

Dvignil je boso nogo in si ohladil vroč podplat ob hlačnico druge noge, in tedaj se je namestnik jezno in divje zakrohotal.

»To je predpekel,« je rekel. »Pekel pa je prav pod vašimi nogami.«

»Vroč je!« je nehote vzkliknil Mac Coy in si obrisal obraz z velikim robcem.

(dalje)

BCIKB

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE

S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

Glavnica L. 600.000.000 - Vplačana glavnica in rezerve L. 300.000.000

Vloge na hranilne knjižice in tekoče račune - zbiranje prihrankov za otroke (TKB hranilčki) - neprekinjena blagajna - varnostne skrinjice - Krediti na tekočih računih - kratkoročna menična posojila - Petletna posojila na stvarna jamstva

Menjalnica - Izstavljanje bančnih dovoljenj za uvoz-izvoz

T R S T - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10

TEL. ŠT. 38-101, 38-045

Trgovina na drobno
in na debelo

Keržè

TRST

Trg S. Giovanni, 1
Tel. 35-019

Katoliška knjigarna

GORICA - TRAVNIK

PIAZZA VITTORIA

PAPIRNICA KNJIGARNA DEVOCIONALIJE

Na drobno in na debelo - Bogata izbira

Kmečka banka

r.z. z o.j.

GORICA

ULICA MORELLI, 14 - TELEFON 22-06

Ustanovljena leta 1909

AGRARIA

(PRI DARKOTU)

GORICA

Ul. Carducci (Gospoška) 45

Trgovina vsakovrstnih kmetijskih, vrtnarskih kletarskih in hlevskih potrebščin, semen in gnojil vošči odjemalcem veselo Veliko noč

Znana trgovina čevljev

Košič Benedikt

vošči cenj. odjemalcem veselo Veliko noč

GORICA - RASTEL

Tel. 51-62